

загалом ринкова система як і суспільство постійно змінюється та прогресує, через це потрібно змінювати системи мотивації праці, налаштовувати її під ту чи іншу ситуацію, яка виникає в певних умовах та на певному підприємстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шекшня С. В. управління персоналом сучасної організації / С. В. Шекшня: навчально-практичний посібник. – М.: Зат «Бізнес-школа «інтел-синтез», 2000 – 352 с.
2. Назарова В. Г. Економічні аспекти стимулювання праці в ринкових умовах / Г.В. Назарова // Вісник Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки» – 2010. – № 11. В – с. 65
3. Харченко Т.М. Матеріальне стимулювання персоналу як складова розвитку підприємств / Т. М. Харченко // Вісник Хмельницького національного університету – 2010.– № 3. Т. 3 – с. 129-131.
4. Стадник В.В., Йохна М.А. Менеджмент: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 464 с.
5. Кредісов А. І., Панченко Є. Г., Кредісов В. А. Менеджмент для керівників. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – с. 556
6. Как правильно мотивировать персонал? [Електронний ресурс] // UBR: Український Бізнес Ресурс – 24 вересня 2011. – Режим доступу: <http://ubr.ua>.
7. Юрченко О.Б. Мотивація як істотний чинник формування людського капіталу / О.Б. Юрченко // Науковий вісник НЛТУ України – 2010. – Вип. 20.4. -с.156-160.

*А. С. М'яковська, С. О. Терехов,
студенти*

*Т. М. Мараховська,
кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький національний аграрний університет*

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ – ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Постановка проблеми. В сучасних умовах у взаємовідносинах компаній та їх кредиторів першочергове значення мають питання взаємовигідного партнерства, що безпосередньо пов'язані з кредитоспроможністю позичальника. Неплатоспроможне підприємство не буде привабливим ні для постачальника, ні для інвесторів. Воно створює загрозу втрати як власних, так і залучених ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання вивчення та обґрунтування системного підходу до визначення кредитоспроможності позичальників детально досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці, зокрема: А.Гідулян, О.Вовчак, І.Балабанов, О.Олійник, І.Нестеренко, С.Сагилевич та інші.

Метою цієї статті є оцінка поширених в Україні підходів до оцінювання кредитних ризиків, а також рекомендації щодо вдосконалення методології оцінки кредитоспроможності юридичних осіб – позичальників.

Основні результати дослідження. Під кредитоспроможністю розуміють спроможність і бажання позичальника у визначеній кредитною угодою термін в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

Кредитоспроможність позичальника характеризується такими рисами:

– репутація позичальника, яка визначається своєчасністю розрахунків за раніше отримані кредити, якість поданих звітів, відповідальність і компетентність керівництва;

– стійкий фінансовий стан і здатність виробляти конкурентоспроможну продукцію;

– можливість, за необхідності, мобілізувати грошові кошти з різних джерел.

Паралельно з цим, банк здійснює оцінку прибутку, який він отримає при кредитуванні конкретних витрат позичальника, і порівнює його з середньою прибутковістю банку. Рівень прибутків банку має бути пов'язаний з мірою ризику при кредитуванні. Банк оцінює розмір прибутку, що отримує позичальник, з погляду можливості сплати банку процентів при здійсненні нормальної фінансової діяльності й визначає ступінь ризику, який він хотів узяти на себе в цій ситуації.

Банк розглядає також:

- мету використання кредитних ресурсів;
- суму кредиту, яку оцінюють, беручи з основу проведення позичальником заходів, спрямованих на визначення ліквідності балансу, співвідношення між власними і позиковими коштами;

- погашення кредиту, яке досліджують шляхом аналізу повернення кредиту за рахунок реалізації матеріальних цінностей, наданих гарантій і використання заставного права;

- забезпечення кредиту, тобто вивчення статуту і положення з погляду визначення прав банку брати в заставу під видану позику активи позичальника, включаючи цінні папери.

Нині в банках України застосовується вельми широкий спектр методик визначення кредитоспроможності позичальника. Кожен банк розробляє власну систему оцінки, враховуючи певні особливості кредитної політики, технологічний потенціал, спеціалізацію, конкретні умови кредитного договору, пріоритети в роботі, позиціонування на ринку, стан взаємовідносин із клієнтами, рівень економічної та політичної стабільності в державі тощо [2].

Порядок визначення кредитоспроможності позичальників нині регламентується Положенням НБУ «про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків» [4]. Положенням визначено мінімальний перелік фінансових показників, які мають обчислюватися при оцінці кредитоспроможності позичальників-юридичних осіб, а також ряд інших вимог до оцінювання кредитних ризиків. Відповідно до положення:

– банки самостійно встановлюють нормативні значення та відповідні бали для кожного показника залежно від його вагомості серед інших показників;

– вагомість кожного показника визначається індивідуально для кожної групи позичальників, вона залежить від кредитної політики банку, особливостей клієнта (галузь економіки, сезонність виробництва, обіговість коштів тощо), ліквідності балансу, становища на ринку тощо;

– банк визначає клас позичальника за результатами оцінки його фінансового стану на підставі загальної суми балів за основними та додатковими (суб'єктивними) показниками;

– питома вага суми балів за додатковими (суб’єктивними) показниками не може перевищувати 30% від визначеної банком загальної суми балів за результатами оцінки фінансового стану позичальника;

– банки повинні визначати значення показників платоспроможності позичальника та його фінансової стійкості з урахуванням статистичних даних галузі господарства, в якій працює, а також даних про результати його діяльності;

– залежно від рівня фінансового стану позичальника йому присвоюється один із п’яти класів: А, Б, В, Г чи Д [5].

Клас «А» – фінансова діяльність добра, що свідчить про можливість своєчасного виконання зобов’язань за кредитними операціями, зокрема погашення основної суми боргу та відсотків за ним відповідно до умов кредитної угоди; економічні показники в межах установлених значень; вище керівництво позичальника має відмінну ділову репутацію; бездоганна кредитна історія позичальника.

Клас «Б» – фінансова діяльність позичальника цієї категорії близька за характеристиками до класу «А», але ймовірність підтримування її на цьому рівні протягом тривалого часу є низькою.

Клас «В» – фінансова діяльність задовільна і потребує більш детального контролю. Надходження коштів і платоспроможність позичальника свідчать про ймовірність несвоєчасного погашення кредитної заборгованості в повній сумі та в строки, передбачені договором, якщо недоліки будуть усунені.

Клас «Г» – фінансова діяльність незадовільна і спостерігається її нестабільність протягом року; є високий ризик великих збитків; імовірність повного погашення кредитної заборгованості та відсотків/комісій за нею є низькою.

Клас «Д» – фінансова діяльність незадовільна і є збитковою.

Під час аналізу кредитоспроможності використовують низку показників:

– платоспроможність (коефіцієнти миттєвої, поточної та загальної ліквідності);

– фінансова стійкість (коефіцієнти маневреності власних коштів, співвідношення залучених та власних коштів);

– обсяг реалізації;

– обороти за рахунками (співвідношення надходжень на рахунки позичальника і суми кредиту, наявність рахунків в інших банках; наявність картотеки неплатежів-у динаміці);

– склад та динаміка дебіторсько-кредиторської заборгованості (за останній звітній та поточний роки);

– собівартість продукції (у динаміці);

– рентабельність (у динаміці);

– прибутки та збитки (у динаміці);

– кредитна історія (погашення кредитної заборгованості у минулому, наявність діючих кредитів) [3].

Досить низька якість в Україні існуючих методик оцінки кредитоспроможності позичальників банків, підтвердженням чому є зростання частки проблемних кредитів у кредитних портфелях вітчизняних банків (див. таблицю 1). Вже впродовж чотирьох років проблемні кредити становлять 5.9-7.2% від кредитного портфеля банків України. На 01.09.2013 р. частка простроченої забор-

гованості у кредитному портфелі вітчизняних банків становила 6.05%, що в 6 раз більше, ніж на 01.01.2008 р.

Водночас у 2013 році простежується тенденція до скорочення частки проблемних кредитів, зокрема станом на 01.01.2013 р. вона знизилася до 6.00% порівняно з 01.01.2011-01.01.2012 рр. (відповідно 7.22% та 6.33%). Прострочена заборгованість за кредитами у банківській системі України станом на 01.09.2013 р. зросла на 0.05%, або на 2.76 млн. грн.. порівняно з початком року.

Таблиця 1
Динаміка обсягу та частки простроченої заборгованості банків України станом на 01.01.2008-01.09.2013 рр.

Показник	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.09.2013
Прострочена заборгованість за кредитами, млн. грн	6357	18015	69935	84851	79292	72520	75282
Кредити надані, млн. грн	485368	792244	747348	755030	825320	815327	844552
Довгострокові кредити, млн. грн	291963	507715	441778	420061	426430	394246	399174
Частка простроченої заборгованості в кредитному портфелі банку, %	0,82	1,39	5,88	7,22	6,33	6,00	6,05

* Джерело: [1]

Висновки. Кредитна діяльність банку завжди пов'язана з ризиком невиконання позичальником умов кредитного договору, зокрема: порушення строків погашення позичкових коштів; несплати відсотків кредитом; неповернення основної суми боргу.

Основним способом зниження кредитного ризику є аналітична робота банку з оцінювання фінансового стану та кредитоспроможності потенційних позичальників, але навіть глибокий аналіз не може гарантувати погашення отриманих кредитів у строк.

Ми вважаємо, що оцінюючи здатність позичальника виконати свої зобов'язання у майбутньому слід виходити з того, що він насамперед повинен мати стійкий фінансовий стан; відмінну ділову репутацію, а також можливість, за необхідності, мобілізувати кошти з різних джерел.

Таким чином, працівники фінансових служб перед тим, як звертатися до банку із кредитною заявкою, повинні самі оцінити кредитоспроможність підприємства з тим, щоб у разі її недостатності провести роботу, спрямовану на її підвищення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вовчак О. Модернізація підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників банків/О.Вовчак,Н.Меда//Вісник національного банку України.-2013. – № 12. – С. 11-15
2. Гідулян А. Актуальні питання поліпшення методики оцінки кредитоспроможності позичальників банками України/А.Гідулян//Вісник Національного банку України. – 2012. – № 1. – С. 50-53
3. Олійник О. Оцінка кредитоспроможності. Банківські рейтинги: як банк класифікує позичальників/О.Олійник//Агробізнес сьогодні. – 2012. – № 13. – С. 59-61
4. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків» № 279 від 06.07.2000, м. Київ.
5. Терещенко О. Нові підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників – юридичних осіб/О.Терещенко//Вісник Національного банку України. – 2012. – № 1. – С. 26-30

*Е. А. Рудко, Л. В. Карник,
студенти II курсу,*

Барановичский государственный университет

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ МИГРАЦИИ ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ В БЕЛАРУСИ

Важную часть всемирных экономических отношений составляет международная миграция рабочей силы. Международная миграция рабочей силы – это межгосударственное перемещение трудовых ресурсов со сменой постоянного места жительства. Миграция рабочей силы – это перемещение трудоспособного населения, вызванное причинами экономического характера. В зависимости от того, пересекаются ли при этом границы страны, различают миграцию внутреннюю и внешнюю. Внутренняя миграция приводит к перемещению трудовых ресурсов между регионами страны или между городом и селом, но численность населения страны при этом не меняется. Внешняя миграция влияет на численность населения страны, увеличивая ее на количество людей, которые переселились в данную страну (иммигранты), и, уменьшая на количество людей, которые выехали за пределы данной страны (эмигранты).

Миграция сегодня представляет собой часть современной мировой глобализации. Миграция вовлекает в оборот миллионы людей, ужесточает конкурентную борьбу на мировом рынке труда, изменяет этнографическую карту мира. Согласно исследованиям ООН, каждый 35-й человек в мире настоящее время является мигрантом.

Причиной неконтролируемой, а часто безвозвратной миграции является перемещение в более привлекательные сегменты рынка труда с учётом ценовых и неценовых факторов (размер заработной платы, уровень жизни и др.). Однако эти экономические факторы в большей степени характерны для стабильного и относительно спокойного мирового развития.

Существует множество причин миграции рабочей силы, которые обусловлены воздействием факторов неэкономического характера. К ним относятся политико-правовые, национальные, религиозные, семейные. В последние деся-